

GIÁO DỤC Ý THỨC LÀM CHỦ CHO CÔNG NHÂN THEO QUAN ĐIỂM HỒ CHÍ MINH

★ NCS NGUYỄN THỊ HUYỀN TRANG

Trường Đại học Công đoàn

- **Tóm tắt:** Hồ Chí Minh luôn coi trọng giáo dục chính trị cho công nhân. Nội dung giáo dục chính trị cho công nhân gồm: Giáo dục lý luận chủ nghĩa Mác - Lênin; đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân; ý thức làm chủ; đạo đức cách mạng; tinh thần đoàn kết... Bài viết đề cập tới nội dung giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân theo quan điểm Hồ Chí Minh và sự vận dụng nội dung đó trong thực tiễn các khu công nghiệp Hà Nội hiện nay.
- **Từ khóa:** Hồ Chí Minh, công nhân, giáo dục ý thức làm chủ.

Công nhân Việt Nam nâng cao ý thức kỷ luật lao động _ Ảnh: MH

1. Quan điểm Hồ Chí Minh về giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân

Hồ Chí Minh đã dày công xây dựng Nhà nước Việt Nam của dân, do dân và vì dân. Mọi giai tầng trong xã hội đều là người chủ của đất nước, trong đó có công nhân. Công nhân còn là giai cấp lãnh đạo nên họ phải là giai cấp tiên phong trong việc thể hiện vai trò của người làm chủ. Vì vậy, trong công tác giáo dục chính trị cần quan tâm trước hết là giáo dục ý thức làm chủ của công nhân.

Khi bàn về công nhân, Hồ Chí Minh nhận định: “Những người chiếm tư liệu sản xuất không làm mà hưởng, là *giai cấp bóc lột*. Những người lao động mà không được hưởng là *giai cấp bị bóc lột*”(1). Công nhân là giai cấp bị bóc lột, “công nhân phải bán sức lao động mới có ăn. Ngoài sức lao động, họ không có máy móc và nguyên liệu gì cả. Cho nên công nhân là giai cấp vô sản. Công nhân sản xuất các thứ của cải, song của cải ấy đều thành của cải của nhà tư bản. Bọn tư bản chỉ trả cho công nhân một số tiền công rất ít. Nhà tư bản thuê công nhân mục đích là *cốt kiếm lãi*. Công nhân vì không có tư liệu sản xuất, mà phải chịu bọn tư bản bóc lột”(2).

Nhà nước Việt Nam mới - Nhà nước Việt Nam XHCN, là Nhà nước mang bản chất giai cấp công nhân, công nhân là giai cấp lãnh đạo cách mạng, là người chủ đất nước, vì vậy công nhân phải thấm nhuần ý thức làm chủ. Công tác giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân là tuyên truyền để công nhân thấy được trách nhiệm của

mình khi ở cương vị là chủ đất nước. Hồ Chí Minh nhấn mạnh: “nhiệm vụ của công nhân và công đoàn hiện nay là xây dựng chủ nghĩa xã hội. Muốn thế, công đoàn phải tổ chức, giáo dục, lãnh đạo công nhân đẩy mạnh tăng gia sản xuất, thực hành tiết kiệm để hoàn thành và hoàn thành vượt mức kế hoạch của Đảng và Chính phủ đề ra”(3).

Nội dung giáo dục ý thức làm chủ trong tư tưởng Hồ Chí Minh là:

Thứ nhất, giáo dục tinh thần phụ trách, quyết tâm vượt khó để nâng cao năng suất lao động

Trong xã hội mới, công nhân không còn là người làm thuê cho tư bản nữa mà họ là người chủ nước nhà. Hồ Chí Minh chỉ rõ: “trước chúng ta làm cho thực dân Pháp, nay chúng ta làm cho nhân dân. Nhà máy này bây giờ là của nhân dân, của Chính phủ, của các cô, các chú. Các cô, các chú là chủ

Nhà nước Việt Nam mới - Nhà nước Việt Nam XHCN, là Nhà nước mang bản chất giai cấp công nhân, công nhân là giai cấp lãnh đạo cách mạng, là người chủ đất nước, vì vậy, công nhân phải thấm nhuần ý thức làm chủ. Công tác giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân là tuyên truyền để công nhân thấy được trách nhiệm của mình khi ở cương vị là chủ đất nước.

thì phải gìn giữ nhà máy làm cho nó phát triển hơn nữa”(4). Muốn giữ gìn và phát triển nhà máy thì những người chủ phải có tinh thần phụ trách công việc. “Muốn làm người chủ xứng đáng, phải có tinh thần phụ trách tốt”. Hồ Chí Minh giải thích: “có tinh thần phụ trách, đã làm việc gì, thì làm cho kỳ được, làm đến nơi đến chốn. Chớ làm dối”(5). “Nếu người công nhân nào thiếu tinh thần trách nhiệm, thiếu kỷ luật lao động thì làm cho mau nhưng không tốt; như vậy là không đúng và làm khoán phải nâng cao số lượng, nhưng luôn luôn phải giữ chất lượng”(6).

Nhờ tinh thần phụ trách công nhân sẽ hình thành ý chí quyết tâm vượt qua khó khăn để

hoàn thành tốt nhiệm vụ. Đất nước ta còn nhiều khó khăn, nên “tất cả mọi người phải có tinh thần phụ trách, thành tâm phụ trách, dũng cảm phụ trách” để khắc phục khó khăn, để công việc được triển khai hiệu quả. Cách thức tiến hành là: “Trước khi làm phải có thảo luận cho kỹ để chủ trương cho đúng và đặt kế hoạch cho sát. Nhưng khi đã quyết định rồi, có mệnh lệnh rồi thì phải tuyệt đối phục tùng, phải vững lòng tin tưởng, phải quyết tâm thực hiện không một chút do dự. Dù khó đến mấy cũng phải tìm đủ mọi cách để cho quyết định chung được thực hiện, để cho mệnh lệnh cấp trên được thực hiện...”⁽⁷⁾. Tinh thần phụ trách, vượt khó của công nhân sẽ được thể hiện cụ thể trong các phong trào thi đua lao động, sản xuất.

Thứ hai, giáo dục tinh thần bảo vệ của công và tôn trọng kỷ luật lao động

Bảo vệ của công trong thời bình và thời chiến khác nhau. Khi đất nước đang kháng chiến, công nhân “cố gắng đấu tranh giữ máy móc, không cho địch phá và tháo mang đi”⁽⁸⁾ đó là bảo vệ của công. Khi ta có chính quyền, nhà máy, xí nghiệp, máy móc nay đã thuộc về tay công nhân nên trong lao động sản xuất công nhân phải “biết bảo vệ của công”, bảo vệ của công là bảo vệ tài sản của chính mình. “Tài sản công cộng là nền tảng, là vốn liếng để khôi phục và xây dựng kinh tế chung, để làm cho dân giàu nước mạnh, để nâng cao đời sống của nhân dân. Vì vậy, *bảo vệ tài sản chung là nhất trí với lợi ích riêng của mọi người*. Kinh thường tài sản chung tức là hại đến lợi ích riêng của mọi người”⁽⁹⁾. “Để chống những tai hại ấy, thì cần phải giáo dục cho mọi người thấm nhuần: tôn trọng và bảo vệ của công là nhiệm vụ thiêng liêng của mỗi một công dân”. “Điều này thực sự quan trọng góp phần to lớn trong công cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước. Vì vậy, cần

phải tuyên truyền, giáo dục rộng khắp, làm cho mọi người đều hiểu rõ và làm đúng nghĩa vụ giữ gìn của công”⁽¹⁰⁾.

Bảo vệ của công là quan trọng nhưng công nhân không được bỏ không mà phải biết tổ chức sản xuất hiệu quả để những tài sản chung đó biến thành sản phẩm. Trong khi sản xuất thì “phải chú ý bảo vệ máy móc, phải làm sao cho máy móc tốt, nâng cao công suất của máy. Nếu không bảo vệ được máy móc tốt tức là không bảo vệ của công, không giữ đúng kỷ luật lao động”, phải “giữ máy cho bền, cho sạch, phải lau chùi, không để máy chết”.

Công nhân Việt Nam ra đời và lớn lên trong một nước nông nghiệp lạc hậu, đa phần đều xuất thân từ nông dân lại làm việc trong điều kiện máy móc thô sơ, lạc hậu... nên công nhân còn mang nặng phong cách của người sản xuất nhỏ, thiếu tổ chức kỷ luật, tùy tiện, do đó, cần xây dựng tác phong làm việc công nghiệp, hiện đại cho công nhân, phải tôn trọng kỷ luật lao động.

Hồ Chí Minh luôn căn dặn công nhân “phải triệt để tôn trọng kỷ luật lao động”, “Tình trạng muốn làm thì làm, không muốn làm thì thôi, nghỉ sớm, không ốm cũng cáo ốm để nghỉ, đều là thiếu kỷ luật lao động... nhà máy không có kỷ luật lao động, không phải là nhà máy tốt”⁽¹¹⁾. Hậu quả của việc thiếu kỷ luật lao động sẽ ảnh hưởng tới mọi mặt của sản xuất. Hồ Chí Minh đã dẫn chứng, ở nhiều nơi xảy ra tai nạn lao động là do thiếu giáo dục công nhân về kỷ luật lao động, điều đó rất đáng tiếc, “chúng ta phải quý trọng con người, nhất là công nhân, vì công nhân là vốn quý nhất của xã hội. Chúng ta cần phải hết sức bảo vệ, không để xảy ra tai nạn lao động”. “Một công nhân bất kỳ nam hay nữ đều rất quý báu, chẳng những quý cho gia đình các cô, các chú mà còn quý cho Đảng, Chính phủ và nhân dân

nữa. Nếu để xảy ra tai nạn là thiệt chung cho bản thân, gia đình, cho Đảng, Chính phủ và nhân dân. Người bị nạn không đi làm được, gia đình sẽ gặp khó khăn, sức lao động của nhân dân do vậy cũng kém sút. Vì thế chúng ta phải hết sức bảo vệ an toàn lao động, bảo vệ tính mạng người công nhân”⁽¹²⁾.

Thứ ba, giáo dục tinh thần tích cực học tập để nâng cao trình độ tay nghề

Trong bối cảnh Việt Nam, mục tiêu sản xuất bước đầu là nhiều, nhanh, tốt, rẻ nhưng “có cải tiến kỹ thuật, cải tiến tổ chức lao động, mới có thể sản xuất nhiều, nhanh, tốt, rẻ”. Ngày nay “máy móc ngày càng tinh xảo, nếu không có trình độ văn hóa và kỹ thuật thì không thể điều khiển được. Trước đây làm việc theo lối thủ công, nhưng bây giờ làm bằng máy móc tinh xảo cả, nên việc học tập văn hóa, nâng cao trình độ kỹ thuật là rất cần thiết...”⁽¹³⁾. “Phải có trình độ văn hóa và kỹ thuật cao mới điều khiển và sản xuất được các máy móc hiện đại”. Nếu chỉ dựa vào sự quen tay hoặc nếu chỉ dồn thêm sức ra, kết quả thường là được mặt này mất mặt khác, được nhanh lại không tốt, được tốt lại không nhanh, không rẻ... mà mặt nào cũng bị hạn chế. “Muốn cải tiến kỹ thuật, phải biết kỹ thuật”. Hơn nữa, “Do hoàn cảnh trong xã hội cũ hạn chế mà số đông thanh niên công nông ta ít được học. Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội thì nhất định phải có học thức... Cần phải học văn hóa, chính trị, kỹ thuật”⁽¹⁴⁾. Vì vậy, phải giáo dục công nhân “phải chăm lo học tập văn hoá, học tập kỹ thuật, nghiệp vụ, trau dồi nghề nghiệp cho thành thạo. Phải phát huy sáng kiến, cải tiến kỹ thuật”⁽¹⁵⁾.

Hồ Chí Minh phê bình tình trạng công nhân tham gia các lớp học sản xuất còn quá ít. Tham gia các lớp học sản xuất, công nhân sẽ có cơ hội “học tập kinh nghiệm các nước anh em và các

đồng chí chuyên gia”, “công nhân cần tham gia, không tham gia là không tiến bộ”⁽¹⁶⁾. Tuy nhiên, không phải rập khuôn cách học tập sản xuất trong các lớp học vì “Ngoài cách học ở trường, ở lớp, học trên sách, báo, v.v., có một cách học rất tốt ai cũng có thể tham gia hàng ngày, đó là cách học tập ngay trong sản xuất, học tập những người, những tổ, những đơn vị tiên tiến. Người tiên tiến cũng là người lao động bình thường. Nhưng trong tư tưởng, trong phương pháp làm việc của họ, có những điểm tốt có thể giúp cho sản xuất và công tác tiến nhanh, tiến mạnh”⁽¹⁷⁾.

2. Thực trạng giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân (qua khảo sát các KCN Hà Nội)

Tính đến tháng 10-2020, Hà Nội có 9 khu công nghiệp, khu chế xuất và khu công nghệ cao (gọi chung là các KCN) đã đi vào hoạt động (đã thành lập Ban quản lý, ban hành Điều lệ quản lý theo quy định), với tổng diện tích 2.171 ha, thu hút 667 dự án, trong đó có 346 dự án đầu tư nước ngoài, vốn đăng ký trên 6,2 tỷ USD và 321 dự án đầu tư trong nước, vốn đăng ký trên 15.300 tỷ đồng. Gắn với sự mở rộng, phát triển về quy mô, số lượng các KCN trên địa bàn thành phố Hà Nội, số lượng công nhân cũng tăng lên qua các năm. Tính đến hết năm 2010, tổng số lao động làm việc tại các KCN trên địa bàn thành phố Hà Nội là: 102.573 người, thì đến tháng 10-2020, tổng số lao động làm việc tại các KCN Hà Nội là 159.386 người⁽¹⁸⁾.

Thực trạng giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân:

Giáo dục tinh thần phụ trách, quyết tâm vượt khó để nâng cao năng suất lao động. Theo kết quả khảo sát của Đảng ủy các KCN Hà Nội năm 2018 về giáo dục tinh thần thi đua yêu nước cho công nhân cho thấy, hoạt động này đã được các cấp ủy đảng, tổ chức Công đoàn, Ban quản lý

các KCN quan tâm, nên nhiều công nhân đã nhận thức tốt và rất tích cực tham gia các phong trào thi đua lao động sản xuất như phong trào thi đua Lao động giỏi, Lao động sáng tạo, Giải việc nước, đảm việc nhà, Xanh - Sạch - Đẹp, Bảo đảm an toàn vệ sinh lao động, phong trào văn hóa, thể thao...⁽¹⁹⁾. Tuy nhiên, mức độ, tần suất giáo dục tinh thần thi đua yêu nước cho công nhân chưa thường xuyên. Kết quả khảo sát cho thấy, chỉ có 13,9% công nhân được khảo sát đánh giá mức độ “thường xuyên”, có 33,8% đánh giá mức độ “thỉnh thoảng”, 20,3% đánh giá “hiếm khi”, và còn 32% đánh giá mức độ “không bao giờ”⁽²⁰⁾.

Như vậy, tỷ lệ công nhân được giáo dục về tinh thần thi đua yêu nước chưa cao. Đây cũng là một nguyên nhân làm cho năng suất lao động của Việt Nam so với nhiều nước trong khu vực vẫn rất thấp⁽²¹⁾.

Giáo dục tinh thần bảo vệ của công và tôn trọng kỷ luật lao động. Theo số liệu báo cáo và qua điều tra về tai nạn lao động năm 2017, trên địa bàn Thành phố Hà Nội đã xảy ra 254 vụ tai nạn lao động, làm 31 người chết, 238 người bị thương; 19 vụ tai nạn giao thông được hưởng chế độ tai nạn lao động; 01 vụ cháy nghiêm trọng làm 08 người chết, 02 người bị thương nặng. Ngoài ra, số người bị mắc bệnh nghề nghiệp trên địa bàn thành phố là 81 người⁽²²⁾. Qua số liệu cho thấy, tình trạng thiếu kỷ luật lao động của công nhân tại Hà Nội vẫn tồn tại.

Mặc dù vậy, công tác giáo dục tinh thần tôn trọng kỷ luật lao động cho công nhân các KCN Hà Nội hiện nay vẫn chưa được quan tâm thỏa đáng. Theo kết quả khảo sát, số công nhân được tuyên truyền, giáo dục về ý thức chấp hành pháp luật thường xuyên là 44,7%; số công nhân thỉnh thoảng mới được giáo dục chiếm 28,7%. Số công nhân trả lời là không bao giờ

được giáo dục về ý thức chấp hành pháp luật chiếm 13,9%⁽²³⁾.

Giáo dục tinh thần tích cực học tập để nâng cao trình độ tay nghề. Thời gian qua, các cấp, các ngành luôn quan tâm tới công tác giáo dục, nâng cao trình độ dân trí cho nhân dân. Phần lớn người lao động trong các KCN Hà Nội có trình độ văn hóa là trung học phổ thông và trung học cơ sở (chiếm trên 85%). Mặc dù vậy, so với mặt bằng dân trí chung của Hà Nội thì trình độ học vấn của công nhân, lao động trong các KCN còn thấp⁽²⁴⁾. Công tác giáo dục tinh thần tích cực học tập để nâng cao trình độ, tay nghề cho công nhân vẫn cần triển khai mạnh mẽ.

Như vậy, qua khảo sát ở các KCN Hà Nội cho thấy, công tác giáo dục tinh thần là chủ và làm chủ cho công nhân đã đạt được một số kết quả. Tuy nhiên, vẫn còn nhiều điểm hạn chế cần khắc phục. Nguyên nhân của những hạn chế là:

- Công tác giáo dục chính trị, tư tưởng nói chung, giáo dục tinh thần là chủ và làm chủ nói riêng cho công nhân chưa được các cấp ủy đảng, các tổ chức đoàn thể chuyên trách và lãnh đạo Ban quản lý các KCN quan tâm đúng mức, dẫn tới công tác chỉ đạo, lãnh đạo chưa nhất quán, công tác triển khai thực hiện chưa quyết liệt. Đặc biệt, vẫn còn tình trạng thiếu vai trò của tổ chức đảng, tổ chức chính trị - xã hội trong một số doanh nghiệp, nhất là các doanh nghiệp ngoài nhà nước và doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài, nên công tác giáo dục chính trị, tư tưởng rất khó triển khai.

- Công đoàn cơ sở còn chậm trong việc tham mưu, đề xuất cho cấp ủy cùng cấp các sáng kiến đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp giáo dục chính trị, tư tưởng. Đội ngũ cán bộ công đoàn ở các KCN còn khá mỏng về số lượng và chưa bảo đảm về chất lượng. Cán bộ công đoàn

ở nhiều doanh nghiệp phải kiêm nhiệm nhiều việc, phải đảm đương nhiều trách nhiệm ở lĩnh vực chuyên môn, đảng - đoàn thể.

- Các doanh nghiệp chú trọng phát triển kinh tế nên công tác giáo dục chính trị chưa được quan tâm đúng mức. Nguồn kinh phí cho giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân trong cơ cấu nguồn lực chung dành cho công nhân còn ít.

- Việc tổ chức các phong trào thi đua yêu nước cho công nhân còn chưa hiệu quả, chủ yếu là do áp lực về định mức lao động, thời giờ làm việc đối với công nhân, lao động luôn ở mức cao, trong khi nội dung, hình thức thi đua nhiều nơi còn đơn điệu, thiếu sức hấp dẫn, chưa phù hợp với đối tượng, công việc, ngành nghề đặc thù.

- Một bộ phận công nhân chưa nhận thức đúng đắn về vị trí, vai trò của mình trong xã hội, họ cho rằng mình là người lao động làm thuê nên không cần tham gia các hoạt động giáo dục chính trị, trong đó có giáo dục ý thức làm chủ.

3. Giải pháp giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân theo quan điểm Hồ Chí Minh

Quán triệt, vận dụng quan điểm Hồ Chí Minh về giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân, đề xuất một số giải pháp vận dụng quan điểm Hồ Chí Minh vào giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân các KCN Hà Nội hiện nay như sau:

Thứ nhất, nâng cao nhận thức của các cấp ủy Đảng về giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân. Các cấp ủy đảng và đảng viên, nhất là bí thư cấp ủy phải nhận thức đầy đủ tầm quan trọng hàng đầu của công tác chính trị, tư tưởng, đặc biệt là giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân; các cấp ủy đảng lãnh đạo, chỉ đạo, tổ chức thực hiện nhiệm vụ này tại các doanh nghiệp. Để nâng cao nhận thức của các cấp ủy Đảng thì từng cá nhân trong cấp ủy phải coi việc thường xuyên học tập lý luận chính trị, rèn luyện bản lĩnh, tu

dưỡng đạo đức, lối sống cho bản thân là nhiệm vụ hàng đầu. Được trang bị kiến thức lý luận chính trị về chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, từng cán bộ cấp ủy sẽ có nhận thức đúng đắn về vai trò, sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân với cách mạng và họ sẽ biết vận dụng sáng tạo, linh hoạt trong giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân. Hàng năm, cấp ủy các cấp phải có trách nhiệm phối hợp với chủ doanh nghiệp (giám đốc, hội đồng quản trị) xây dựng kế hoạch cụ thể về công tác giáo dục chính trị cho công nhân và phải đưa vào chương trình công tác năm.

Trong hoạt động lãnh đạo, chỉ đạo giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân của các cấp ủy cần tạo sự nhất quán, trong tổ chức thực hiện phải quyết liệt, triệt để. Trước hết, phải khắc phục hiện tượng chủ quan, áp đặt, không nghiên cứu kỹ tâm tư, nguyện vọng của từng loại đối tượng nên chưa tạo được sự đồng thuận cao. Vì vậy, việc coi trọng khảo sát, tổng kết thực tiễn, quan tâm mở rộng dân chủ, tăng cường đối thoại, khuyến khích tranh luận, phản biện... chính là những phương cách giúp công nhân nhận thức được vị trí, vai trò, trách nhiệm của mình thuận tiện nhất.

Thứ hai, xây dựng tổ chức đảng, đoàn thể chính trị - xã hội trong doanh nghiệp. Các cấp ủy đảng tăng cường tuyên truyền, để chủ doanh nghiệp nhận thức rõ lợi ích của việc thành lập tổ chức đảng, tổ chức công đoàn trong doanh nghiệp, thực hiện tốt Nghị định 98/NĐ-CP ngày 24-10-2014 của Chính phủ quy định về việc thành lập tổ chức chính trị, chính trị - xã hội tại doanh nghiệp thuộc mọi thành phần kinh tế.

Các cấp ủy đảng cấp trên phải quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo, hướng dẫn, giúp đỡ đi đôi với thường xuyên tiến hành kiểm tra, giám sát hoạt động của cấp ủy trong doanh nghiệp; định kỳ

tổng kết, rút kinh nghiệm về phát triển tổ chức đảng trong doanh nghiệp. Hằng năm, tổ chức gặp mặt, biểu dương các doanh nghiệp làm tốt công tác đảng; khen thưởng, biểu dương các tổ chức đảng trong sạch, vững mạnh, các đảng viên ưu tú trong doanh nghiệp.

Thứ ba, phát huy vai trò của tổ chức công đoàn trong việc tổ chức, triển khai giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân. Tuyên truyền, giáo dục công nhân là chức năng của tổ chức công đoàn. Công đoàn phải làm tốt công tác tư tưởng, để chủ doanh nghiệp hiểu rằng việc giáo dục chính trị cho công nhân nói chung, giáo dục ý thức làm chủ của công nhân là hướng tới mục đích tích cực, phục vụ phát triển sản xuất, kinh doanh của doanh nghiệp. Từ đó, từng bước tạo sự tin tưởng, quan tâm, ủng hộ, tạo điều kiện của chủ doanh nghiệp đối với tổ chức công đoàn trong các hoạt động.

Công đoàn cần chú trọng đào tạo, bồi dưỡng cán bộ cơ sở, nhất là chủ tịch công đoàn cơ sở ở doanh nghiệp tư nhân và doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài, về bản lĩnh, trình độ chính trị, hiểu biết chính sách, pháp luật và kỹ năng công tác. Công đoàn cơ sở cần nắm bắt tình hình quan hệ lao động để tham mưu kịp thời cho cấp ủy đảng, ban quản lý, Công đoàn cấp trên cơ sở xây dựng môi trường lao động hài hòa, ổn định, phát triển, giải quyết kịp thời các cuộc ngừng việc tập thể. Cần chăm lo, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho công nhân thông qua các hoạt động cụ thể như: xây dựng nhà lưu trú, nhà trẻ, chất lượng bữa ăn, giải quyết việc làm, bảo vệ sức khỏe người lao động...

Thứ tư, đổi mới phương pháp giáo dục ý thức làm chủ cho công nhân theo hướng thiết thực, hiệu quả. Các chủ thể cần đa dạng hóa hình thức, phương pháp giáo dục, có thể gắn

giáo dục ý thức làm chủ của công nhân với giáo dục pháp luật, giáo dục chuyên môn thông qua những hình thức phù hợp như: sử dụng hệ thống truyền thanh, bảng tin nội bộ, tài liệu bỏ túi, thi tìm hiểu pháp luật, tuyên truyền pháp luật thông qua các hoạt động văn hóa, văn nghệ, sân khấu hóa. Trong đó, chú trọng công tác tư vấn, hỗ trợ pháp lý; tuyên truyền, phổ biến chính sách, pháp luật cho công nhân tại các khu nhà trọ. Chủ động thương lượng, đàm phán với người sử dụng lao động đưa hoạt động giáo dục pháp luật cho người lao động vào nội dung thỏa ước lao động tập thể; bố trí thời gian, bảo đảm các điều kiện cần thiết để phổ biến, giáo dục pháp luật cho người lao động. Xây dựng "Tủ sách pháp luật", "Giỏ sách pháp luật" để công nhân tự tìm hiểu pháp luật. Theo xu hướng của xã hội, việc giáo dục chính trị cho công nhân hiện nay phải huy động các phương tiện truyền thông đại chúng, nhất là trên internet...

Thứ năm, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho công nhân. Để công nhân nhận thức đúng về vị trí, vai trò là người chủ, người lãnh đạo cách mạng, để họ thấy trách nhiệm của mình với sự phát triển của doanh nghiệp, của đất nước thì trước tiên phải chăm lo nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho họ. Thực tiễn cuộc sống của công nhân trong các KCN Hà Nội hiện nay cho thấy, đời sống vật chất và tinh thần của công nhân, người chủ của cách mạng, đang phải đối mặt với nhiều khó khăn, thách thức về việc làm, thu nhập, nhà ở, nhà trẻ, trường học, nhu cầu vui chơi giải trí... Để tháo gỡ những khó khăn đó cần thực hiện những nhiệm vụ trước mắt sau:

Nhà nước khi công bố tiền lương tối thiểu phải bảo đảm cho công nhân đủ sống. Đây cũng là căn cứ cho việc thỏa thuận, thương

lượng giữa các bên trong doanh nghiệp về tiền lương. Khi thương lượng phải bảo đảm nguyên tắc công bằng trong phân phối tiền lương và thu nhập.

Chính phủ cần xem xét cải thiện và thực thi tốt hơn các chính sách an sinh xã hội cho công nhân như về bảo hiểm xã hội, về hạ tầng xã hội ở các KCN (nhà ở, nhà trẻ, nơi sinh hoạt văn hóa...) nhằm giảm thiểu tính chất tạm thời, tạm bợ về việc làm và sinh hoạt. Khi ban hành và thực thi các chủ trương, chính sách, cần tham khảo ý kiến phản hồi của công nhân. Các cấp chính quyền cần thực hiện chế độ công khai dân chủ, minh bạch trước công nhân về những chính sách, quy định của Nhà nước, nhất là những vấn đề cấp thiết như: thu nhập, chỗ ở, nhà trẻ cho con em công nhân để công nhân biết và tham gia thực hiện kiểm tra, giám sát...

Tuyên truyền thực hiện nếp sống văn hóa lành mạnh, tác phong lao động công nghiệp, nếp sống văn minh trong việc cưới, việc tang và lễ hội của công nhân, góp phần xây dựng người công nhân văn minh, hiện đại; giáo dục, rèn luyện lập trường, tư tưởng; ý chí vượt khó, vươn lên, lập thân, lập nghiệp, không mắc các tệ nạn xã hội, chấp hành nghiêm pháp luật, nội quy, quy định của doanh nghiệp và địa phương nơi cư trú; tích cực học tập, nâng cao trình độ văn hóa, chính trị, chuyên môn và kỹ năng nghề nghiệp.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục chính trị cho công nhân nói chung, giáo dục ý thức làm chủ nói riêng là một nội dung đặc sắc trong hệ tư tưởng của Người, trong giai đoạn hiện nay, vẫn còn giữ nguyên giá trị. Các cấp ủy đảng, các tổ chức chính trị - xã hội và Ban quản lý các KCN cần quan tâm, vận dụng vào thực tiễn, xây dựng giai cấp công nhân ngày càng vững mạnh, đóng góp quan trọng vào sự phát triển đất nước □

Ngày nhận bài: 6-11-2021; Ngày phản biện: 25-12-2021; Ngày duyệt đăng: 22-2-2022.

(1), (2) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.8, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.247, 249.

(3), (12), (13), (15), (17) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.12, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.119, 142, 459, 447, 528.

(4), (9) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.9, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.203, 297.

(5) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.5, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.117.

(6), (8), (11), (16) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.10, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.538, 532, 537, 535.

(7) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.7, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.75.

(10) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.15, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.268.

(14) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, t.13, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.90.

(18) Công đoàn các KCN&CX Hà Nội: *Báo cáo Số 29/BC-CĐCKN&CX đánh giá giữa nhiệm kỳ thực hiện Nghị quyết đại hội XII Công đoàn Việt Nam, ngày 16-10-2020; Nghị quyết đại hội Công đoàn thành phố Hà Nội lần thứ XVI, tháng 10-2020.*

(19) Ban quản lý các KCN, KCX Hà Nội, UBND Thành phố Hà Nội: *Đề án "Phát triển nguồn nhân lực phục vụ các doanh nghiệp khu công nghiệp trên địa bàn Hà Nội giai đoạn 2015-2020"*, Hà Nội, 2014.

(20), (22), (23) Viện Công nhân và Công đoàn: *Lối sống công nhân Việt Nam trong điều kiện công nghiệp hóa đất nước*, Đề tài cấp Nhà nước năm 2014, Mã số: KX.03.15/11-15.

(21) Tổng cục Thống kê: *Niên giám thống kê 2017*, Nxb Thống kê, Hà Nội, 2018.

(24) Lê Cao Thắng (chủ biên): *Công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho công nhân trong các KCN, KCX, lý luận và thực tiễn*, Nxb Lao động, Hà Nội, 2018.